

Борденюк П.С.

*здобувач I курсу магістратури кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

В реаліях сьогодення корупція є широко поширеною в українському суспільстві, яка має вирішальний вплив на економічну, політичну, соціальну та інші сфери суспільного життя.

У 2012 році британська аудиторсько-консалтингова компанія «Ernst & Young» помістила Україну в трійку найбільш корумпованих країн світу — поряд з Колумбією і Бразилією. У 2015 році британська газета «The Guardian» назвала Україну «найбільш корумпованою нацією в Європі». Згідно з опитуванням, проведеним компанією «Ernst & Young» в 2017 році, експерти вважають Україну дев'ятою за величиною корумпованою країною в світі. Відповідно до Індексу сприйняття корупції організації, який щорічно укладається організацією Transparency International, Україна в 2019 році посіла 126 місце з 179 країн.

За даними Агентства США з міжнародного розвитку, головними чинниками виникнення корупції на території України є ослаблена система правосуддя, а також надмірно контролюючий непрозорий уряд у поєднанні з бізнесом і політичними зв'язками, а також слабким громадянським суспільством.

Нерідко наголошується, що проблема загальної корумпованості в Україні настільки серйозна, що вона не тільки перешкоджає залученню в країну інвестицій, але є загрозою для цілісності уряду.

Закон України «Про запобігання корупції» дає таке визначення корупції: «корупція - використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої

вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [1].

Впровадження заходів щодо боротьби з корупцією та запобігання їй у державних установах потребує чіткого розуміння масштабів даного процесу. Ця оцінка має базуватися як на офіційній статистиці, так і на опитуваннях думки громадян стосовно відповідних процесів.

Правоохоронні органи дійшли висновку про відсутність високого рівня корупції в уряді на підставі кримінальної ситуації та зазначили, що за останні роки не більше 1% працівників державної служби несуть покарання за різні види корупції.

Також у наш час серед представників недержавних організацій та ЗМІ присутня тенденція робити висновки щодо рівня корупції в державних органах виключно на основі опитувань думки громадян.

Дані дослідження достатньо часто є методологічно вірними стосовно процедур, проте інтерпретація результатів є занадто вільною. Не враховуються такі суттєві параметри одержуваних оцінок як: існування стереотипів колективної свідомості, невизначеність уявлень про корупцію як політико-правове явище, нездатність розрізняти корупцію в приватній і публічній сфері, обмеження корупції тільки (або переважно) хабарництвом тощо.

В. М. Пасічник у своїй роботі стверджує, що важливою умовою успіху антикорупційної боротьби є посилення покарання за корупційне правопорушення, введення кримінальної відповідальності за вчинення цього злочину. Таким чином, боротьба з корупцією у Грузії досягла позитивних результатів, так як широко застосовувалися арешти і звільнення з роботи, зокрема, за короткий проміжок часу було звільнено не менше 15 тисяч поліцейських і майже 40% співробітників; а у Китаї за відмивання брудних грошей, отримання хабарів або інший корупційний проступок чекає страта і конфіскація всього

майна. У Франції, коли до влади прийшов генерал Шарль де Голль, всі судді цієї країни були звільнені в один день. Також цікавим є досвід Ізраїлю, який завдяки значним соціальним виплатам для урядовців та суворому покаранню у разі виявлення корупційної діяльності досяг такого високого рівня, коли корупція є практично відсутньою, а також Німеччини, в якій основною задачею боротьби з корупцією було знищення матеріальної бази злочинних груп, яке досягалося шляхом конфіскації майна та створення відповідної законодавчої бази для запобігання відмиванню грошей у цій країні [2, с. 6–7].

Відмітимо, що одним із характерних елементів корупції в Україні виступає тіньова економіка. Корумпованість чиновників істотно ускладнює вільний доступ суб'єктів підприємницької діяльності на ринок. Деякі учасники ринкових відносин не бажають легалізувати власну діяльність, що призводить до поширення корупції серед урядовців. У свою чергу, створення нерівних умов для різних суб'єктів економіки надає негативний вплив на ділове середовище та формують систему незаконних переваг в отриманні доступу до влади, матеріальних ресурсів та благ, виключаючи вільну ринкову конкуренцію, порушуючи принципи демократії та соціальної справедливості.

Організована злочинність породжує корупцію як засіб забезпечення того, щоб державні чиновники, яким платять за таку незаконну діяльність, захищали злочинні організації. Черговий розвиток організованої злочинності спричиняє соціальну напругу, дестабілізує відносини у суспільстві, а також заважає реформуванню ринкових відносин. Організована злочинність є зацікавленою у створенні відповідних державних посад для захисту власних інтересів, створенні сприятливих умов для незаконної діяльності та відходу від відповідальності, а корупція, в свою чергу, зацікавлена в можливостях організованих злочинних угруповань.

Політика та економіка є функціонально взаємозалежними. Економічні інтереси деяких угруповань потребують політичної та правової підтримки з боку держави, на основі якої формуються певні політичні інтереси. В умовах нинішньої недовершеної демократії злиття влади та бізнесу призводить до корупції. Зрештою, соціальні групи (чи певні особи), що

домінують у сфері власності на ресурси, бажають зберегти економічну та політичну систему, яка відповідає їх власним інтересам.

Особливу роль у боротьбі з корупцією може зіграти громадянське суспільство, яке повинно забезпечити: контроль державних посадових осіб, державних інститутів громадськості та парламенту; відкритість і прозорість прийняття рішень на всіх рівнях державної влади і місцевого самоврядування, забезпечення свободи слова, свободи ЗМІ та їх незалежності; спроможність суспільного нагляду за важливими економічними та політичними рішеннями; незалежність судової системи; рівновага гілок влади [3, с. 375].

Важливу роль можуть зіграти також громадське телебачення і діяльність незалежних та відповідальних ЗМІ, на які покладено такі функції: висвітлювати недоліки уряду, його прорахунки, викривати факти корупції і бюрократії, залучати громадськість і органи державної влади до вирішення актуальних проблем, впливати на процес підготовки управлінських рішень, давати владі і опозиції можливість доводити свою думку населенню, доводити до громадськості позиції суб'єктів політичного процесу та управлінської діяльності. Засоби масової інформації мають нести відповідальність за якість та точність інформації.

Робота журналістів та видавництв є цільовою. Вони виступають інструментами для іноземних спецслужб, олігархів, злочинних та корупційних груп для здійснення спеціальних інформаційних операцій проти державних органів та вищих державних службовців, політиків або громадських діячів. Науковці зазначають, що необхідно вирішити на законодавчому рівні дві проблеми: право на отримання об'єктивної інформації та право на її поширення [4, с. 347–350].

Системна боротьба з корупцією вимагає належної інституціоналізації цього процесу.

Важливо реалізувати низку завдань у галузі антикорупційної політики, які ще не були реалізовані жодним державним органом, зокрема, проведення постійної оцінки стану справ з корупцією, нагляд за реалізацією національної антикорупційної політики та формувати світогляд, який не сприймає корупцію. Така оцінка проводиться неурядовими організаціями та

громадськими об'єднаннями, однак немає інструментів для врахування цих досліджень у роботі органів державної влади.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення 08.02.2021)
2. Пасічник В. М. Демократизація державного управління у контексті забезпечення національної безпеки та боротьби з корупцією. *Демократичне врядування*. 2014. Вип. 13.
3. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): Підручник К.: НАДУ, 2012. 544 с.
4. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : Монографія. Київ: КНТ, 2008. 368 с.

Брояков С.В.

*аспірант кафедри фінансового права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

НОВІ КРИТЕРІЇ ПОСТІЙНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ: ОЦІНОЧНІ ПОНЯТТЯ VS ПРАВОВА ВИЗНАЧЕНІСТЬ

На сьогоднішній день положення про постійні представництва функціонують у редакції Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» від 16 січня 2020 р. № 466-IX. Відповідно усі критерії постійного представництва стали більш комплексними, а оціночність та неадаптованість таких положень до системи національного податкового законодавства обумовлює необхідність їх послідовного аналізу.

Нормативне регулювання постійного представництва визначається пп. 14.1.193 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України (далі – ПК України). Саме у рамках відповідного